

591769774

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

NORDLUNDES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

Mag. 09.463 Mi

Minder om den store Ildbrand

1728
ved
Peter Linde.

KJØBENHAVN 1928
NYT NORDISK FORLAG
ARNOLD BUSCK

RHB

Peter Linde

Sidste Dag i

1928.

MINDER
OM DEN STORE ILDEBRAND
1728

MINDER OM DEN STORE
ILDEBRAND

J 7 Z 8

VED PETER LINDE

KJØBENHAVN 1928
NYT NORDISK FORLAG
ARNOLD BUSCK

KØBENHAVNS
RÅDHUSEBIBLIOTEK

Nordlundes Bogtrykkeri, København

12 48/68

2012-11-28 11:11:11
NORDLUNDES BOGTRYKKERI

NSDAGEN den 20de Oktober 1728 gik Livet sin vante Gang i Kong Frederik 4.s København. Nogle af Stadens ledige og nysgerrige Indvaanere havde vel ved Middagstid set et langt Vogntog komme ind gennem Vesterport, hvorfra det tog Vejen hen imod Rundetaarn. De enogtyve tungtlæssede Bøndervogne bragte Roskilde Domkirkes vældige Arkiv ind i Byen, hvor det skulde opbevares for Fremtiden. Bibliotekssalen laa ovenover Trinitatis Kirkes Hvælvinger, og fra Sneglegangen i Taarnet kom man derind.

Det havde Dagen igennem været byget Vejr, og da Mørket faldt paa rejste der sig en stærk sydvestlig Storm, som hurtigt jog Folk inden Døre.

Den lille Stimmel, der undrende havde set unge kaardeskry Studenter slæbe paa de tunge Poser og Pakker, forsvandt ogsaa hjem, og alle Byens Folk hyggede sig lunt og godt i Stuerne bag lukkede Skodder, medens Efteraarsstormen tudede i Skorstenene, rev Tagsten fra Spærene, slingrede og slog med Skilte og Udhæng og drejede Røghætter og Vejrfaner, saa de skreg paa rustne Stager. Kun Vægterne vaagede nu over den mørke By, der gik til Ro i Tryghed bag Volde og lukkede Porte. —

Med et ser Vagten ved Vesterport Flammer slaa ud af Taget paa en lille Vaaning som beboedes af en Marketender og Lysestøber.

Stormen førte Ilden hen mod Nabohusene i St. Klemensstræde, og da Brandsvendene mødte op, havde den allerede faaet forfærdelig Overhaand. I de smalle Stræder kunde hverken Vogne eller Sprøjter vende og faa den rigtige Retning. Uheldige Omstændigheder traf nu sammen. Brandfolkene havde begravet en Kammerat om Formiddagen og blev purret ud, som de endnu sad ved Gravøllet. Byens Commandant havde stoppet Vandet i Trærenderne, fordi det skulde ledes til den nylig oprensede Peblingsø. Først langt ud paa Natten tillod han, at Vesterport blev aabnet, saa man kunde tage Vand fra Stadsgraven.

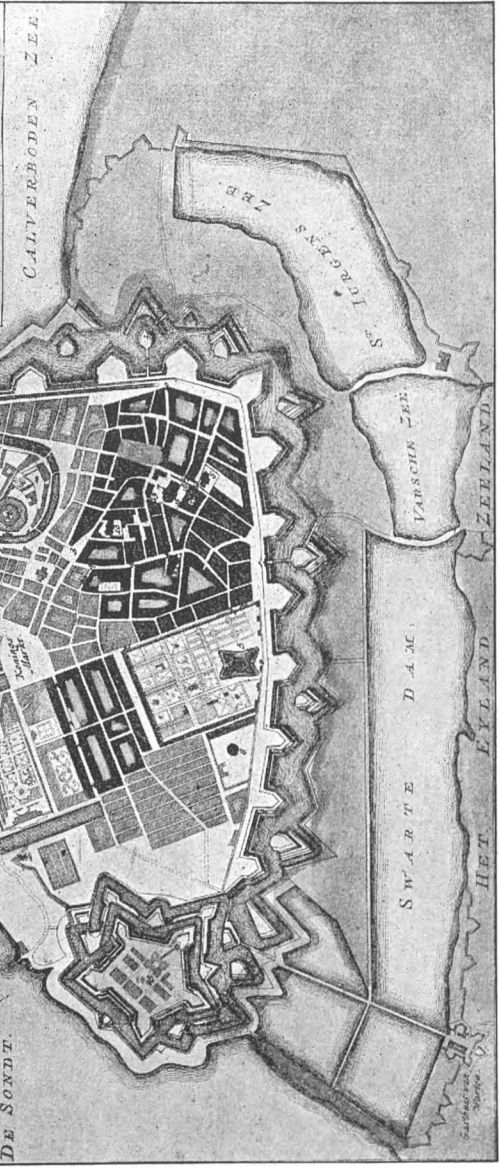
I Løbet af et Par Timer havde Ilden naaet Studiestræde, og Autoriteterne tabte Hovedet. Commandanten var vel tilstede hele Natten, men var aldeles ude af sig selv, han skældte og bandede og huggede løs paa Folk uden Undtagelse, baade paa Brandfolkene som slukkede, og paa de Borgere, der hjalp dem og paa dem, der pumpede Vand op ved Vesterport, hvorfor de efterhaanden listede hjem. Soldaterne stode hele Natten og næste Dag opstillede paa Grønland ved Østerport, og da man endelig tog dem i Brug den følgende Nat, var de udmattede og kunde ikke arbejde med den tilbørlige Kraft. Politimesteren Hans Himmerich var ikke ædru og fik sig saa mange Hjertestyrkninger, at han maatte lægge sig paa Tømmerpladsen ved St. Anneplads for at sove Rusen ud. Holmens Folk var i Begyndelsen ivrige og gjorde god Nytte, men Admiralen, der red omkring og saa paa Branden, raabte til dem, at de Hundsfotte gjorde bedre i at forføje sig til Holmen for at passe paa Kongens Flaade, her var intet for dem at gøre, og han unddrog Byen en Bistand, der vistnok vilde have standset den stærke Fremtrængen af Ilden.

Imellem Klokken 10 og 11 samme Aften udbrød en ny Ild

Koninkrijge Aftekening der Hoofdflad.
K O P P E N H A G E N.
 Met de Aanwyzing van den Swaaren
 BRAND
 Van den 20 October en 25de Maende Dagen
 des Jaars 1728.

Verklaaring en Aanwyzing van den Brand.

1. De Water Poort.
2. De Nieuwe Straat.
3. De Oude Straat.
4. De Koninglijke Straat.
5. De Koninglijke Straat van de Koninglijke Tuin van de Koninglijke Tuin.
6. De Dingsche Kerk.
7. De Maria Kerk.
8. De Grote Kerk.
9. De Grootenkerke Kerk.
10. De Nieuwe Kerk.
11. De Oude Kerk.
12. De Oude Kerk.
13. De Oude Kerk.
14. De Oude Kerk.
15. De Oude Kerk.
16. De Oude Kerk.
17. De Oude Kerk.
18. De Oude Kerk.
19. De Oude Kerk.
20. De Oude Kerk.
21. De Oude Kerk.
22. De Oude Kerk.
23. De Oude Kerk.
24. De Oude Kerk.
25. De Oude Kerk.
26. De Oude Kerk.
27. De Oude Kerk.
28. De Oude Kerk.
29. De Oude Kerk.
30. De Oude Kerk.
31. De Oude Kerk.
32. De Oude Kerk.
33. De Oude Kerk.
34. De Oude Kerk.
35. De Oude Kerk.
36. De Oude Kerk.
37. De Oude Kerk.
38. De Oude Kerk.
39. De Oude Kerk.
40. De Oude Kerk.
41. De Oude Kerk.
42. De Oude Kerk.
43. De Oude Kerk.
44. De Oude Kerk.
45. De Oude Kerk.
46. De Oude Kerk.
47. De Oude Kerk.
48. De Oude Kerk.
49. De Oude Kerk.
50. De Oude Kerk.

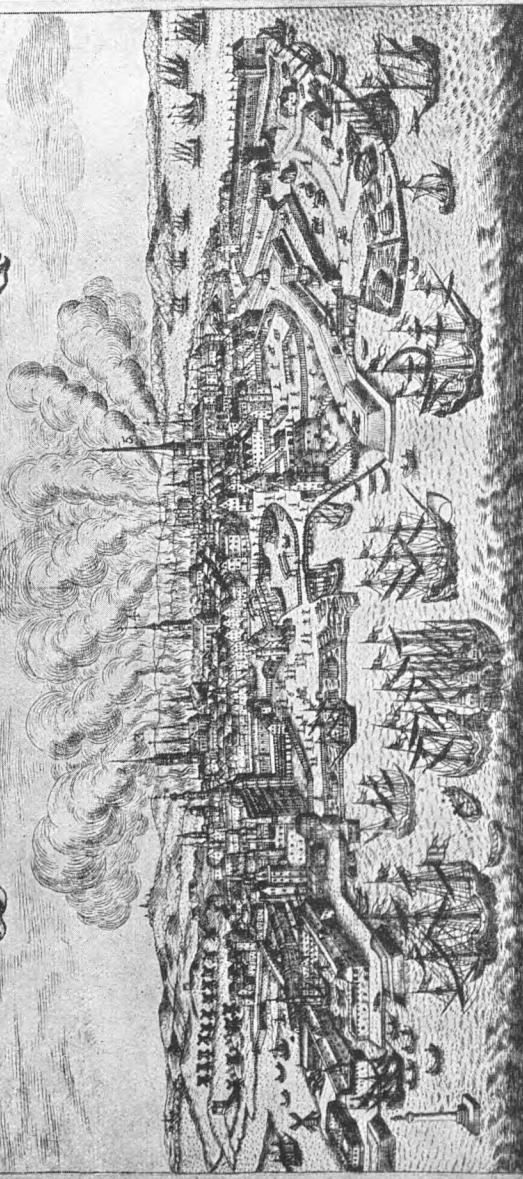

paa Nørregade, idet en Bryggerkarl havde glemt en Stump brændende Lys paa sin Husbonds Loft, der snart blussede op i Flammer. Den forfærdede Karl ilede til Brandmajor Preisler og bønfuldt ham om hurtig Hjælp, men da denne vilde lade fire Sprøjter afgaa til Nørregade, blev der et Mytteri imod ham; man raabte og skreg paa Forræderi, og han var næppe sluppen derfra med Livet, hvis Vagten ikke var kommen tilstede og havde frelst ham. Da der endelig kom Sprøjter til Nørregade, var det for sent, og Petri Kirke var ikke til at redde.

En fortvivlet Ide betog nu Brandvæsnet; man vilde afskære Ilden fra de Steder, hvor den kunde faa yderligere Næring, og derfor fandt man paa at sprænge Husene med Krudt. Paa det vestre Hjørne af Gammeltorv og Nørregade laa Vinhuset »Blasen« under hvilket man lagde Trærender fyldt med Krudt. Man lod imidlertid Tjenestefolkene gaa ind for at redde, hvad de kunde, og nogle Matroser gik ind i Vinkælderen for at nyde en lille Forfriskning, idet Brandfolkene lovede at advare dem førend Sprængningen skete. Men inden man vidste af det sprang Huset i Luften; Sten og Tømmer fløj omkring og kvæstede mange Mennesker, og Ilden stod højt i Vejret. I samme Øjeblik gik der Ild i Frue Kirkes Spir og i Petri Kirke, og derfra førtes den til Universitetet, Professorboligerne, Fiolstræde, Kannikestræde, Trinitatis Kirke og havde Klokkerne 12 om Natten naaet Gothersgade. Den herlige Frue Kirkes Ødelæggelse var højst sørgelig, og med det lærde Kvarters Brand tilintetgjordes Samlinger, der aldrig siden har kunnet erstattes. Universitetsbiblioteket over Trinitatis Kirke, som netop lige havde faaet saa værdifulde Forøgelse, og som i Forvejen besad en dyrebær Skat af gamle, sjældne Bøger og Haandskrifter blev raseret af Flammerne, omendskønt der havde været god Tid til at bringe Størstedelen i Sikkerhed.

Underligt nok brød der samtidig Ild ud flere Steder, saa-

Die Königl. Residenz und Festung Loppenhagen in Dänemark

1 Das Königl. Schloß 2 Unserer Lieben Frauen 3 St. Peter 4 Heilig Geiſt. Kirch. 5 St. Nicolay. Kirch. 6 Die Königl. Inſul Axelhus darauf das Königl. Zeughaus

ledes den 21de i Grev Knuths Gaard ved Siden af Reformert Kirke og i lille Kjøbmagergade, hvor den sneg sig gjennem Kældrene under tre Huse og derpaa slog op i det fjerde. Samtidig med Frue Kirke brændte Raadhuset, der stod imellem Gammel- og Ny-Torv, saaledes at Springvandet var midt for Indgangen, og Klokken 8 om Aftenen den 21de Helligaands Kirke, hvis Klokkespil, inden Taarnet faldt, af sig selv spillede Psalmen: »Vreden din afvend, Herre Gud, af Naade.« Den 22de om Morgenen slog Vinden om mod Nord, hvorved Ilden førtes mod Stranden, men den blev i Løbet af Natten standset ved Veierhuset. Den Gaard, der hed Naboløs, ejedes af en Tysker, der sad øverst paa sit Tag og raabte af alle Kræfter om Hjælp, idet Kongen, der hele Tiden havde færdedes iblandt sine forskrækkede Undersaatter, red forbi. Han spurgte derfor om hvad Manden vilde, og da denne raabte, at han ikke vilde tale med Kongen men have Mandskab, sendte Kongen ham 100 Matroser til Hjælp, der ogsaa reddede hans Hus og dermed hele Husrækken østenfor Naboløs, der allerede var bestemt til Ødelæggelse, idet man havde lagt Krudt under den for at sprænge den i Luften, hvorved Slottet vilde være blevet udsat for den største Fare. Petersens Kloster paa Ny Amagertorv, der da ejedes af Erectors Moder, af hvem Gaarden var opbygget, blev reddet ved en Bodsvends Omtanke, idet han uddelte 200 Rdl. til Matroserne, for at de skulde komme til Hjælp. Ved store Sejlduge, der lagdes over Huset og stadig overøstes med Vand, holdt man Ilden borte, og Nabohusene vare med det samme frelste.

Fra Nørregade til Løngangstræde stod nu alene tilbage Voldgaden (med Undtagelse af Husene mellem St. Klemensstræde og Vestergade) og Strøget søndenfor Frederiksberggade og vestenfor Raadhusstræde, hvis østre Side brændte, Hjørnehusene mellem Magstræde og Raadhusstræde bevaredes ogsaa, ligeledes standsede Ilden, som omtalt, ved Peter-

sens Kloster og Naboløs, saaledes at det meste af Amager-
torv, hele Læderstræde og Gammelstrand blev i Behold, lige-
som Højbrostræde, Færgestræde og Gaderne omkring Ni-
kolai Kirke, Østergade, Pilestræde, noget af Silkegade og i
det Hele hvad der laa mellem Lille og Store Regnegade paa
den ene og Østergade og Kongens Nytorv paa den anden
Side. Med Undtagelse af det meste af Larsleistræde brændte
saa godt som hvert Hus i alle andre Gader vestenfor Go-
thersgade, kun Consistoriebygningen og Helligaandshuset
stod uskadte i Grusdyngerne.

Da Branden 1728 udbrød logerede Ludvig Holberg paa Købmagergade. Huset laa paa nuv. Nr. 26's Grund og nedbrændte fuldstændig, saa Holberg blev fordrevet derfra ved Ildebranden, som han skildrer i det andet af »L. Holbergs tre Breve til en fornem Herre«.

»Nu til den sorte Dag!
Skjøndt Sindet gruer den at mindes,

da den betydeligste Deel af denne Residents med de fornemste Kirker, og hele Universitetet blev lagt i Aske. Thi hvilket Æmne kan være saa tragisk, saa poetisk, saa lig en Fabel, skjøndt Tingen er sandt og nylig hændet? Ilden kom op tidlig om Aftenen i den vestlige Kant af Byen, og spredte sig videre deels ved den hæftige Blæst, deels ved det Folk, overraskede ved denne usædvanlige og uventede Ulykke, stode som bedøvede, ørkesløse og ubevægelige og saae paa det Onde. Thi her plejer man saa godt at slukke Ild, at hvorvel der tit er Ildsvaade hvert Aar, er det dog sjældent, at et heelt Huus brænder af. Jo mere uventet altsaa denne Ulykke indtraf, jo mere forbausede blev Folk, og spaede endnu langt værre. Man hørte Fruentimmer jamre, smaa Børn skrige, Mænd raabe, der var de, der med falske og opdigtede Rygter gjorde

Faren endnu værre, og der falskelig fik Folk til at troe, at der var kjøbt Morbrændere, heller ikke var Brandfolket bedre ved sig selv. De løb, som ude af dem selv, den ene var den anden i Vejen. Der var ingen Sprøjter, ingen Brandhager, kort sagt intet Brandredskab ved Haanden, saa forvirrede blev alle af Skræk over den uventede Elendighed.

Midlertid blev Ilden ved at rase som en Guds Straf. Det var ikke, som det var grundmurede Bygninger, men Straaehytter, saa hurtig styrtede baade private og offentlige Bygninger sammen med et græsseligt Bulder. Jo længere En var fra, hvor Ilden kom op, jo større Tab leed han. Thi de, hvis Huse brændte første Nat fik deres Eiendomme og Bohave reddede, da deres Venner stimlede til, og kappedes at hjælpe; men siden, da ogsaa de, der boede langt nede i Byen, var i Angest for at redde deres eget, kunde den ene ikke hjælpe den anden; thi da de saae, at Ilden, som Ingen satte Grændser, tog bestandig til, og at det brændte i forskjellige Qvarteer af Byen paa eengang, saa vendte de Byen Ryggen, og ventede aldrig at see den meere.

Hiin ud af Porterne flyer, til Søes tyer hellere denne,
Hvem langt sikkere Havet end selve hans Fædreland synes.
Efter som hver en er ræd, han flygter, meere hurtig end
Ilden.

Ynkeligt er det at sige, hvorledes i al den Forvirring
Folket af rømmede By hendrives i Vilde og Blinde.

Efter at Ilden i to Dage havde raset saa gruelig, at næsten hele det gamle Kjøbenhavn med en Deel af det nye var lagt i Aske, vaagnede omsider Borgerne som af en Dvale, og med utrolig Raskhed, ret som de vilde oprette deres Seendrægtighed, vovede dem for Levningerne af den afbrændte By. Ingen Stand, intet Alder, intet Kjøøn, undslog sig for de haardeste Arbejder, da Kongen, og Kronprindsen, vor nuværende aller-

naadigste Konge, med alle Rigets tilstedeværende Store opmuntrede og foregik dem.

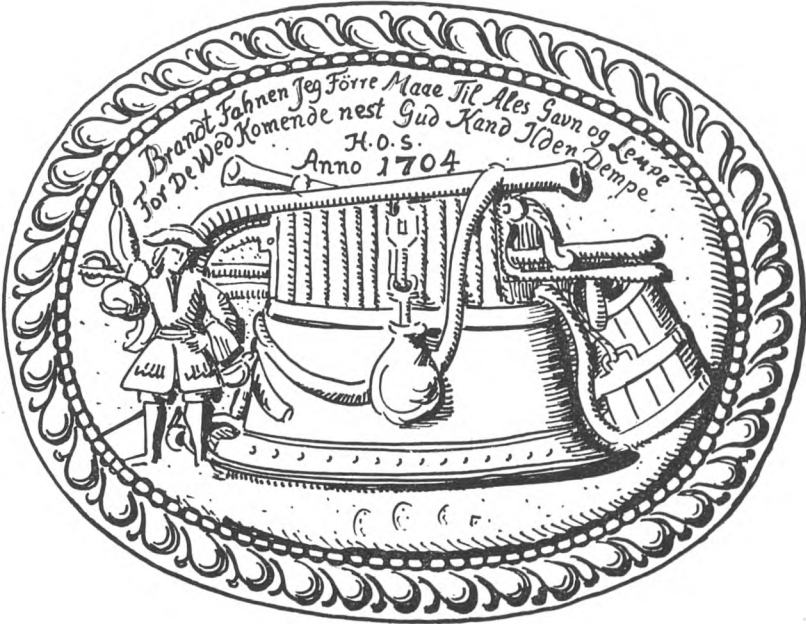
Da saa man især, hvad Mennesker kan finde paa, hvad talrige Hænder og forenede Kræfter med Guds Bistand kan udrette; thi hvor de lægge Haand paa Værket, standses Ilden. I denne sørgelige Ildebrand fortæredes Vor-Fruer, Helliggejstes, Petri, og Trinitatis Kirke, med Universitetsbibliotheket, det astronomiske Taarn med den store Tyge Brahes Globus og Instrumenter, Raadstuen, Hospitalerne, hele Universitetet med Professorboligerne, Communitetet, hvor hundrede fattige Studenter havde Kost, de fire herlige Collegier, Regentsen, Walkendorfs, Borchens og Elersens, og utallige andre, som er for bekjendt til at omtale. Ikkun Consistorium, hvor Professorerne pleje at holde deres Møder, blev i denne Academiets almindelige Ulykke, og mellem saa mange omliggende og tilstødende Bygningers Ruiner, ubeskadiget af Ilden, saa man kan sige om dette navnkundige Universitet:

Sæd groer, hvor Troja stod.

Da endeligen Ilden var slukket, begyndte Folk først at føle deres store Ulykker, og deres tunge Tab; thi de, der nylig havde været grundrige Folk, og nu vare bragte til Bettelstaven, fordømte alt for silde deres gamle Overdaad og Overflod de Rigdomme vare nu forsvundne, hvis forfængelige Billede svævede for Sindet, og hvoraf de blot havde Erindringen tilbage, som de vare vaagnede af en Drøm. Man kunde see dem

traske i Skarnet,

der nys havde kjørt i deres prægtige Vogne, og dem bede om Almisse, der nys gav. Jeg kan rose mig af, at jeg ved den Forandring var ved ganske godt Mod, da jeg fra Vuggen af

er vant til ualmindelig Tarvelighed, skjælver jeg ikke saa meget, naar Lykken seer suurt, som de,

Der leve blot for deres Gane.

.....

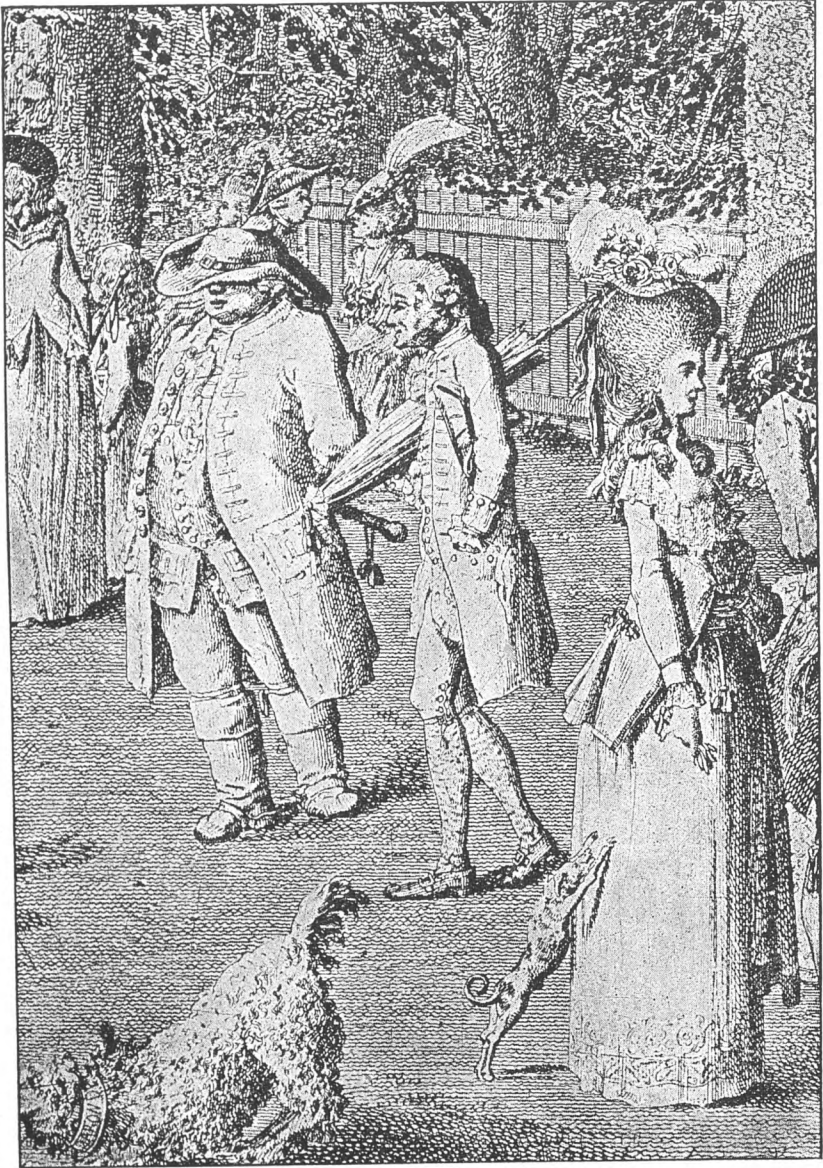
. . Mellem de navnkundige Ulykker, og der gjøre en ny Epoke i Historien, bør Kjøbenhavns Ildebrand at regnes, da denne Residentsstad vel med Hensyn til den blotte Størrelse staaer tilbage for mange, men i Betydning for faa Byer, da Alt hvad der hører til begge Rigers Styrke og Anseelse, er her som i en Middelpunkt. Da viiste sig især den højsalige Konges Fortjenester, og hans Godhed gav sig i denne almindelige Elendighed, ret tilkjende. Eftertiden skal bevare i Minde, med hvad Omhyggelighed han i den Nød sørgede for Overflod af Levnetsmidler, hvor goddædig han var baade mod enkelte Personer og det Almindelige, med hvilken Driftighed han raadete Bod paa, hvad der indtraf, og saaledes kjæmpede mod vor Modgang, at denne Ulykke syntes indtruffet i vort Old, paa det Kongens landsfaderlige Sindelag skulde faae desstørre Mark at vise sig paa.

Fra Ildebrands Tiden var i hele tre Uger næsten ingen Dag uden Fare. Thi ofte naar man løb til at redde eet Huus, hørte man, det blussede op i et andet. Heraf kom nye Mistanker, nye Spaadomme, nye Rygter og Varsler, saa man af Skræk ikke torde sove nogen Nat. Nogle, forbausede over denne forunderlige Tildragelse, spaaede med nedslagne Øjne hele Byens Undergang, Andre svulmende af Vrede æskede Morbrænderne afstraffede. Mig traf alt dette ikke uventet; da jeg af Erfaring havde lært, at disse Ulykker hang sammen og at een stor Ildsvaade føder en anden af sig; saaledes mindedes jeg, det to Gange havde været i Bergen, hvor Indbyggerne, der saa ofte have undergaaet denne Ulykke, efter enhver stor Ildebrand lave sig paa en ny.

Da endelig disse Ulykker ophørte, og man raadslog om at bygge Byen op igien, viiste det sig især, hvor stærkt vor Hovedstad er hjem søgt af Projektmagere; thi saa mange Hoveder saa mange Projekter, saa mange Hænder saa mange Bygmestere, saa mange Huse saa mange Raadsforsamlinger; man skulde sige hele Byen var forvandlet til et stort Collegium politicum, saa stor en Mængde Politici syntes der at voxe op af den afbrændte Byes Aske. Der var ingen Sømand, der vilde blive ved sit Compas, ingen Skomager ved sin Læst. En stor Strid var der især om Prioriteterne, som næsten ethvert Huus har paa sig. En vilde, de gamle Gældsbeviser skulde casseres, en anden, de skulde blive i Kraft; der var og de, der vilde gaae en Middelvej, ikke at tale om Andet, hvorover Gemytterne ikke vare i mindre Oprør.

I denne Røre skrev jeg, for ikke ene at synes at sidde med Hænderne i Skødet uden at give min Skilling i Lauget, nogle Afhandlinger, hvori de meest omtvistede Spørgsmaale nøjagtigere (Af de tit anførte Samlinger sees disse neppe at have været trykte.) undersøges. Jeg hørte siden, at Kongen havde læst dem mere end eengang gjennem, og glædede mig, at denne store Monark havde rost dem.«

Carl Friderich Reiser

F Stadts-Chirurgus Carl Friderich Reisers Historiske Beskrivelse over den mærkværdige og meget fyrgterlige store Ildebrand 1728 citeres nu et Stykke:

»Nu vender jeg mig til Een af de vigtigste Hendelser som jeg har oplevet, nemlig: Til Kiøbenhavns store Ildebrands lammer-fulde beskrivelse: Jeg agter ey at skrive andet end hvad som mine Salige Forældre og jeg selv med egne Øyne haver seet: Den store Ildebrand begyndte i Aaret 1728: d. 20 Octbr. om Aftenen Kl. 6: og Endtes imellem d. 23de og 24de Octbr. om Morgen; benevnte Ildebrand begyndte i et Hjørne-Huus af en Gade som var dengang til, og kaldtes St: Clemmen-stræde, som havde Navn af en æld-gammel Kircke St: Clementis-Kircke, som den Tiid allerede for mange Aar var Nedbrudt: Samme Huus hvori den store Ildebrand begyndte var, naar man gick op til Vester-Port paa venstre Haand, det allerførste lige over for Vester-Port og Vagt-Huuset: Man anførte 2de Aarsager hvoraf Ilden begyndte: den 1ste var at Børnene havde forlanget nogle smaa proser af Forældrene og den gang de havde samme becommet, misbrugte de dem, gik op paa Lofftet, og af en meget

*Fyrgens fontan: Kjøbenhavn og Kjøbenhavn
havens (1856), s. 53. (Bemerkelse om
drunken, der forårsagede branden)*

skiødesløshed og Uagtsomhed fandt paa en farlig *plaiser*, At tænde Spindelvæven som sat i Hobe-Tal, under det gamle Tag: Nogle førte en anden Aarsag an, at nemlig: Eftersom de vare Lysestøber-Folck og vare ved at støbe Lys, da det gik Ulyckelig til, saa at Tællen slog op i skorsteenen, nu var samme meget brystfældig, saa at skorsteenen brast i stykker, og satte det heele Huus i Lys Lue, (Huus-Værten og hans Hustrue vilde i begyndelsen ey lukke op, mens holdt baade Vindeves luerne, og Gade-Døren *absolute* fast tillukkede, Saa strax den Vagthavende *Officier* dette saa, Raabte han i største *passion* og Overiilelse: Schiest den Teüffels kerl übern Hauffen in seynem Hause, wenn er nicht aufmachen will: Skyd den Diævels karl ihiel i sit Huus, naar han ey vill Lucke op; Mens Luen den skreckelige Ild, vidste at oplukke;) og dette sidste er vel det troeligste, thi at Børnene skulde have af Uagtsomhed tændt Ild i Spindelvæven, kunde endelig vel være muelig: Mens dog efter de fleestes Folkes Mee-ning som den Tiid levede, var det vel kun et foregivende at skyde Skylden paa Børnene, for at blive befriet fra den store Straf der de Tiider var sat paa voxne Folck, naar de af skiødesløshed Ildløs foraarsagede; Min Salig Moder aflagde just en Besøgelse hos en Brygger-Enke ved Navn: Madm. *Vals*, samme Encke sagde dengang hun hørte Trommen, til min Moder: hvad? Er klokken alt 8te: (Vægternes piven, og brand! brand! raaben, efter Sædvane ey høres, thi Vægterne kommer Vinter-Afterne ey før Kl: 7. paa deres Pos-ter) derpaa saae hun paa sit Lomme Uhr, O! Klokken er ikke meere end 6: Det er Ildløs; Det blev herpaa en forskræk-kelig Lysning i hendes Brygger-Gaard, Hun og min Moder løbe begge med Frygt og bæven i Gaarden, De saae en græs-selig Lue opstigende bag og tæt ved Enckens Veedkammer: Hun begyndte høyt at skrige og hyle: Ak Herre Jesus! Min veedhammer brænder, hvor skal jeg hen, hvor skal jeg hen, O! Jeg elendige Menniske: Min Moder fuld af bestyrtelse, bød

sig til at redde Enckens Sølvtoy, hvilket havde snart ogsaa skeet, om ikke i det samme Ildsluen havde vent sig, og immer bestandig med en grusom heftighed tog altid meere og meere og til, og formedelst en heftig Storm som kom dertil, gik løs paa Vestergaden, og inden en Tiimes-Tid var forløben, huserte Forskrekkeligen i samme Gade saa at henimod Kl. 11 laa alt mine Forældres Huus i Asken. Det var en stor Lykke af Gud, At Encken ikke virkeligen *resolverte* at flye min Moder hendes Sølvtoy, thi i fald hun havde samme annammed, maatte hun have svart til det hvor det var bleven, og følgelig kun havde været hende til største Fortræd, thi enhver havde nok med sig selv og sit eget Gods at bestille, og hvad som ikke blev af den gruelige Ildue fortæred, det blev dog af Tyve-Haand bortstiollet, og os arme Mennisker alle meget ilde berøvet thi i denne gruelige Rumor som var snart noget at ligne med *Jerusalems* Jammerlige og skrekkelige Forstyrrelse, tænkte den Eene ikke paa den Anden, og ingen var sit Liv sikker for disse benævnte Røvere og Satans-Mennisker; Nu, min Moder kom da hjem ongefær Kl: henimod 7. og gjorde Anstalt til ud-Flyttningen, hun sagde da til en som var til Hest, og syntes at have noget ved Anstalterne at befale; Min Gud, hvilcke slette Anstalter her er, man gaaer fra et Huus til det andet og river Tagsteenene neder paa samme, paa det Ildsluen kan deslettere antænde Huusene, han svarte min Moder sukkende og ganske forsagt: Her er slet ingen Redning meer at vente, fordi vii ingen Vand har som kand forslaa, saa har og allerede Ilden taget skrekkelig Overhand saa at Brand-Majoren forsager og de fleeste af hans Folck, til med saa er og nogle beskiencket, som har faaet en Ruus ved et Ligsbegravelse af deres kammerater hvor der blev *tracteret*: At vii havde Mangel paa Vand, at man gravede efter Render som var forfalden og skulde legges Nye ind igjen, og for denne Aarsag havde de taget Vandet bort; ongefær henimod Morgenstunden blev først Vester-Port Aab-

ned, for at bekomme Vand til Hielp af Stadts-Gravenn, som man var virckeligen høyst trængende til, Vor store høy Sælige Kong *Friedrich* den 4de: Vor fromme Fader, ja Een Konge uden lige! kom ogsaa i Allerhøyeste Persohn ved Ilden, han saae paa det veemodigste op til Himmelen sukkede og græd, saa at man kunde see Taarene Rinde need af Dens Hellige Salvedes-kinder, dette bevægede os saaledes, at vii alle græd og Raabte: Ak Allerehelligste Gud! Allernaadigste Konge! Hjelp os, Hielp os, Der blev da gjort meere Anstalter, mens det kunde dog ey hielpe, Ilden *avancerede* immer meere og meere; Min Moder var nu kommen hiem, vii bekomme en stor Hielp med vores *Meublers* udflytning, saa at vii fik dem alle lykkelig ud, og dette havde vii næst Gud, Herr *Pastor Schreiber* Sognepresten til *St. Petri* Kircke til at takke, thi hans Kone var en god Vend af min Moder som var meget vel bekjendt med Dennem, denne fromme og reedelige Sogne-Præst sendte alle hans Folck, Kudsker og Tienere, saavel som Tieneste-Piger med deres Arbejds-Vogn, og adskillige gange med fuld Læss bragte det altsammen i Præstens Gaard, hvor det blev vel forvaret i hans stuer, der var endnu 2de Persohner, hvoraf den ene var *Informator* i samme Gaard og den 2den havde fordum *logeret* i vores Huus, og vilde ogsaa redde hans gamle Huusvæertes *Meubler!* benævnte Herr *Consistorialraad Schreiber* *Resolveerte* da endelig i fuld bestyrtelse at flytte alle hans *Mobilier*, saavel som og mine Forældres deres alsammen i *St. Petri-Kircke* Under *Orgelværcket*, og især var han meget flittig og geskefftig at redde hans meget prægtige *Bibliothecke*: hvor da ey allene alle stoele Under *Orgelværcket*, men endogsaa gangene, og mange andre Stoele i benævnte Kirke, blev reent opfyldte: I denne Indflytning i Kircken vare Ham meget behjælpelige, hans egen Jomfrue Søster, *Informatoren* ved hans Enekel eller Sønne-Sønn, og Tienere; mens NB: alle disse *Meubler!* baade HEr *Pastor Schreibers* og Mine Forældres,

tilligemed Præstens herrlige og skønne *Bibliothèque*, blev alt sammen reent i Kircken opbrændte og af den græsselige Lue jammerligen fortæred: Min Sal. Moder bekomm aldrig det ringeste stykke meere at see af hendes Sager og *Mobilier*: Nu vill vi lade HEr *Consistorialraad Schreiber* en liden Stund være i Roe, med at indflotte og indpakke sin store *Bibliothèque* i Kircken, med sine allerede benævnte Personer, og vende os lidet hen til hans Frue, hvorledes det gick hende, værende denne Tiid; Den gang nu den halve Vestergade stod i Een forskrekkelig Lue, og mine Forælderes Huus, som stod paa *Westergade* og omkring store *Larsbiørensstræde*, som var og er endnu Eet hjørne-Huus: (Som nu til Dags HEr: *Turin Kandestøber-Mester* tilhører) forskrekkeligen brændte faldt gavlen endeligen need, og gav en forskrekkelig bulder, En gammel Tieniste-Pige min Moder havde, som for og efter Ildbranden, tiende hende i alt 37 Aar: dengang hun saae at vor Huus faldt neder, thi hun stod i *Lars Biørenstræde* uden for *Urtebooen*, som den gang Sl. HEr *Krich* tilhørte, faldt hun neder paa Fortoget, og bekom en *Apoplexi*: eller Eet Slag af den stærcke Forskrækkelse der saa hastig overfaldt hende, der vare da just til Lycke Edele og Medlidige Mennsker tilstede, som bragte hende i Klædeboderne hos HEr *Stadts-Chirurgus Hess*, som var i Svogerskab med mine Forældre, og blev altsaa Lyckeligen bragt til rette, og *Restitueret* igjen; strax efter dette var forbi, kom en meget freck Soldat løvende da Huusene i store *Larsbiørenstræde* brændte, og passerede igiennem liden *Larsbiørenstræde*, hvor nogle Folk boede som vare mig noget beslægtede, raabte og skrey høyt disse Ord: paa Tydsk: Der Teüffel hol all das Feuer! So viel Feuer auch da ist, so kann ich dennoch nicht so viel Feuer bekommen damit ich meine Tobackspfeiffe anzünden könne: Det er: Djævelen kom i all den Ild, Saa megen Ild der og er, saa kann jeg dem uagtet dog ey bekomme saa megen Ild, at jeg kan faae min Tobacks-Pibe tændt; Denne Hans Uden-

Sorg! havde vell ikke mange prægtige og glimmrende *mobilier* at kræncke og bekymmere sig over (hans *Mondour* og *Gevær* undtagen) saa bestode hans herrlige Boeskab vell af en sort og besmurt Træstoel, og en høytravende med Fitt besmurt sort glensende Skoebyrste, og følgerigen for dens Afgang kunde sove roeligere end vii andere, som mistede saa mange kostbare Ting;

Frue *Consistorialraad Schreibern* gik omkring i *Præsterecidenzen* hvor nu Deres Høyærværdighed HER *Pastor Manthey* boer i *St. Pederstræde*: og vriede hendes Hænder medens hendes Mand var i Kirken, nu holdte hendes Karret uden for Porten, i det samme raabte hendes kudsk med en heel fortvivlet Stemme paa platt Tydsk: Naar Fruen ey vill komme strax, og vil stige paa det hastigste i karreten saa maa jeg, og Hestene af denne græsselige Røg og Damp *crepere* og maaskee snart reent opbrænde: Derpaa hun bævendes og fuld *Alteration* Svarede: Min kiere *Christian*, Nu dette Øyeblik kommer jeg: Her erfores hvad en stærck overmaade *Alteration* kann foraarsage, thi i steden Eet meget prægtig Speyl med en tyck *massive* Sølv-Ramme, som havde kostet mange Penge, og stoed paa hendes Nattboer, som hun kunde have reddet, tog hun i steden for dette: Een gammel Syltekrukke, og en Alen i Hænderne og kiørte bort til stoere Kiøbmagergaden, hos den gang levende, nu Salige Frue *assessorinde Klare*, lige for Silckegaden denne Frue, blev siden noget Efter Ildebranden 2den gang gift med HER: *Canzelleraad Harboe* Een Fætter af Deres Høye *Eminentze* Høyædle og Høylærde Herr *Biskop Harboe*! Som Gud være lovet! endnu lever; Mens hvad mødte nu Frue *Pastorinde Schreibern*? Paa Veyen raabte en Mand af Tydske Menighed, til hendes kudsker med høy Røst saaledes: Hold stille! Hold stille! Fruen saae med angest udaf karreten, og befalede Kudsken at han skulde holde stille, hun adspurgte da denne Mand, hvad hans begierende var? hand svarede paa

tydsk! Ak for Jesu Christi skyld tillad mig at Deres kudsker maa vende om igien tilbage med mig, Min kone er i den haardeste barns-Nød! og Jordemoderen er just nu hos Hende, og nu da vores gjenboers Huuse brenner, saa slaer de gresselige Luer gandske fælt ind af Ruderne til os, faaer jeg nu ey Deres Vogn saa maa hun paa det jammerligste i det Fæle Ild omkomme og levende med det endnu ey til Værden fødte Foster blive opbrændt: bønhør mig at Gud i Døds-tiime og Hende vilde Naadigst bønhøre, ingen Hyrkudsker kann jeg faae, om jeg endogsaa vilde give 10 Rdlr: for en eeneste *tour*, thi alting er i Staden i fuld *Alteration* og allerstørste bestyrtelse: benævnte Frue *Pastorinde Steeg* derpaa strax udaf hendes Vogn, laante og overlod denne ynkværdige Mann strax hendes Karret, med denne befaling til Kudskken: at han skulde tage sig selv, Hestene, og Karreten vell i agt, af yderste formue saa meget han kunde, og ønskede at vor Herre vilde beskytte og bevare dennem, Hun begav sig derpaa til Foeds til det benævnte Sted paa store Kiøbmagergade hvor benevnte Frue *Assessorinde Klare* boede, for at vilde oppebie hendes Mands Nærværelse;

Nu HER: *Pastor Schreiber* var ved denne Tiid endnu i *St. Petri-Kirke*, ved hans Bøgers indpackning, han blev der snart alt for lenge, nemlig: den gang han kom ud af Kircken og meente at gaa endnu i hans *Præste-Residenze* som var den Tiid i *St. Pederstrædet* Nest op til *Præste-Residenzen* hvor nu HER *Pastor Manthei* boer, HER: *Pastor Schreibers Residenze* var i de Tiider ey nogen bygning til Gaden: mens derimod en stor bagbygning i gaarden, en stoer gaards-Rum broelagt, hvori mitten befandtes en stoer Muuret Lysthuus med skønne grønne Træer omkring samme: Indi denne hans Vaaning vilde han have været, mens O! Vee, den stærcke Ildslue forbød ham det, thi gjenboernes Huuse stoede allerede i Lys Lue, og omgav og bespendte Hans gaar rundt omkring: Hvad var nu herved at gjøre? Goed Raad var her

meget dyre! Det var jo overmaade forskrekkelige og gruelig: at brende levende op: Mens som det meget herrlige og gyl-
dene Ordsprog Lyder: Naar Nøden er allerstørst, Saa er
den Fromme Gud allernærmest: Han toeg paa det jvrigste
sin Tilflugt til bønnen, som han saa meget tit og ofte havde
Recommenderet os i hans Prædikener paa Predickestolen:
bestormede de ubeskrivelige og overmaade græsselige og
fæle Ildsluer Kircker og Huuse: Saa bestormede han lige saa
stærck Himmelen med at bede den Store Gud om sin mæg-
tige Hielp og bistand; Jeg troer sickerlig at denne bønn er
skeet af Ham paa det alvorligste, baade af Hjerte og Mund:
Og den Hellig Aand har Understyttet samme: Nu er vor
Herres Allmægtige Hielpe-Haand viiste ham da en Vey, som
Mennisker vell icke torde Raadet ham: Det var nemlig at
stige over den høye Kirke-Muur som gaaer til *Larsleystræde*;
Høystærede og gunstigste Læsere! Tænk dog ey, at der slet
ingen Fare havde at overstige og redde sig paa denne kant,
som kun de farligste Sider til *St. Pedersstræde*? O Ney: Det
var ogsaa farlig nok paa dette sted for Menniskens Øyne, thi
1) var Muuren her høyere, end til *St. Pedersstræde*, 2) stor-
mede hiine Ildsluer ligefor *Muuren*, saa brendte det her i
Larsleystræde ved Siden af *Muuren*, nemlig det kamm deraf
at Hiørnegaarden som var dengang *Sl. Doct. Dürkops Resi-
denze* (hvor nu Herr *Manthei* boer) stoed ligeledes i Lys
Lue som slog udaf alle Vindever, og derforre maatte og kun-
de allene den Almægtige Gud! (og slet, og aldeles ingen
Mennesker) hjelpe Folk som vilde overstige denne Muur, for
at redde deres Liv, og ingen anden; 3) Saa vidste ingen der
i nærheden at deres Sogne-Præst var i saadan stor Nød, og
om de havde vist det, havde dog ingen Mennisker tordet
vaaget at hulpen ham, thi enhver hafde nok med sig selv
at bestille at redde sit eget Liv: Derforre jeg og til denne
Tiime, endnu gandske vell kann erindre mig at min *Sl. Mo-
der* lenge effter Ildebranden tackede Gud, at hun ingen af

hendes Folck sendte i kircken og i denne Egn for at redde hendes beste *Mobilier*, thi de havde ganske vist nok bleven levende opbrendt; Nu, Gud hjalp da allene lykkelig HER *Pastor Schreiber* over Muuren, og *retirerte* sig op igiennem *Lars-Leystræde* paa Volden og *avancerte* saa hen til store Kiøbmagergaden hvor hans Kone befandt sig, paa denne Vey mødte ham en Muursvend af den tydske *St. Petri-Meenighed*, og saae at han ingen Hatt havde paa Hovedet, tilbød ham derpaa sin egen, hvilcken Præsten da, til største Tak antog den gang han nu var kommet noget viidere hen paa Volden, mødte *Cantor HER. Raupach* hannem, som i de Tiider var *Cantor* ved Kirken, og spurgte samme Præsten ad: hvor han dog var kommen til denne elendige og meget *Miserable* Hatt? Han svarede: at en Muursvend af Meenigheden havde laant ham samme, og naar vor Herre vilde allernaadigst bønshøre vores ynckelige og ængstlige bønner, at denne saa forskrækkelige Ildslue maatte dæmpes at vii ey blev som *Sodom* og *Gomorra*: Da vilde hann *resonabel* betale Muursvenden sin slette Hatt; Derpaa tilbød sig *Cantor Raubach* at vilde bytte Hatt med Præsten, hvilket HER *Pastor Schreiber* da og villig indgig og tog imod hans Tilbud; Nu, ofte benevnte Sogne Præst kom da Gud skee Ære! velbeholden i den gaard paa kiøbmagergaden, til hans Hustrue: Nu vill vii lade ham der, og viidere beskrive hvordanne det gig til; Ilds-Luerne og *Orcan-Stormen* toge immer mere og mere til, i denne største Angest og Nød, kom endnu Een Ulykke til, Næmlig: Een Bryggerkarl som formodentlig allerede tit med sin Sluffe havde bragt Vand til den store Ild, var maaskee nu meget meere bestyrt, den gang han saae Ildens forskræckelige tiltagelse, postede sine Tønder fulde med Vand, og der han kiørte bort, glæmte han at slucke en stumpe Lys eller pros som han havde klævet paa hans Herres brende eller veedhammer, dette tændtes immer mere og mere, indtil den heele veedhammer stod i Lys Lue, der blev goed Raad

dyre: Denne Ulykkelige og meget i høyeste Grad bestyrtede arme brygger Knægt var ey langt fra at bekomme det heftige Slag: hans knæer Sittrede og bævede for stoer Angst, hann vendte om i allerstørste Angst, hans arme og hænder rystede og bævede, han lod da Hesten løbe i fuld *gallopp* indtil han kom til gammel Torv til det hørne-Hus som fra gamle Tiider af og endnu bliver kaldet *Blasen* og var i de Tiider og endnu lenge efter den store Ildebrand, blev kaldet *Blasen* har alletiid været et Viin-Huus eller Viin-Kiælder; mens nu er bleven for kort Tiid siden forandret til en Hør-Boe! og tilhører nu Herr Petersen. Her faldt denne oft benævnte brygger-karl Død ned af Hesten, mann tog ham og bragte ham i Viin-kiælderen, og vederquegede hannem med een Drick Viin, indtil han kom sig lidet: Raabte han paa sine knæ og saae op til Himmlene med udstrakte arme og hænder saa meget hans Kræfter formaaede: Ak sødeste Herre Jesus! See af Himmlen need til os og forbarme dig i Naade over os alle! ak kiereste HEr brand-Mayor! Jeg *citerer* Eder for Guds Dommer-Stoel at de hielper mig og os alle, brand-Mayoren gav da med en bævende og gandske hæsrige stemme og bryst befallning) thi han var i saadanne stand bleven af den idelige Raaben og skrigen thi ingen Mennisker kunde forstaae ham meere for de heftige *Orcan-Storme* og den gruelige Rusken og Suusen af de forskrekkelige Ildsluer som samme forarsagede, at der skulde forføye sig 4re af brand-Sprøyterne med deres heele Mandskab til den Nyt begyndte Ild paa *Nørregades-brygger-Gaard* som allerede ey allene stoed i Lyst Lue, mens tillige havde taget og tændt 2de andre brygger-Gaarde i *Compagnie* med sig.

Mens ak Herre JESUS! Mærk nu læsere! her blev raabt Mord og brandt! her blev en stærck oprør iblandt allmuen, de vilde med kaarder og knive Myrde brand-Mayoren *Preiisler* og hans Underhavende, thi de vilde ey tillade at benævnte 4re brand-Sprøyter maatte tages bort fra den stoere Ild, og

havde den Høyædle *Mayestrat* med *Politiemesteren* ikke staaet *brand-Mayoren* bie og ladet vagten med opplantede *Bayonetter* kommet ham til Hielp saa havde de gandske vist nock Myrdet ham og hans Folck, de fick ham i et af *Magistratens* Huse og vederqvegede hannem lidet og om jeg ellers ret erindrer mig saa blev der aabnet hannem en Aare, dog kan det ey vist siges, thi han havde det høyligen nødig, der komm og ligeledes mange Mennisker til døde og endnu fleere bleve farligt af *Mileterens* skarpe Vaaben farligt *Bles-süret*: De raabte: Veg med den forsagte og bange gamle kiærling, er du en *Brand-Mayor*? Du maa være Fanden, og icke *brand-Mayor*, komm kun vii vill Diævelen gale i os brette din Hals i tu; jeg bekomm ogsaa af min Sl. Moder et parr dygtige kindheste eller stærcke Ørnfigen paa nyeste *Dansk-facon* tilligemed nogle klopfisk med en tampp, for min nysgiærrige næsviished da unge Drengbørn ere alle-tiider endskiønt ved de farligste Omstendigheder meere nys-giærrige en Pigebørn . . .

FOR Samtidens mindre Poeter og Versemagere blev Ildebranden en Lejlighed til at gøre Viser. De til vore Dage bevarede trykte Eksemplarer er dog store Sjældenheder; der gengives en af dem her:

Kort
Beretning
Om
Den ulyckelig Ildebrand
i Kiøbenhavn,
Fra 20-22 October
Sangviis forfatted under den
Melodie:
Vender om med Poenitentze.
Trykt i Kiøbenhavn
1728

Kommer, seer og skuer nøje
Kiøbenhavns Ælendighed!
Hvo der har medynksom Øje;
Den er størr' end nogen veed;
Ilden brændt' i trende Dage,
Navnet blev kun snart tilbage.

Gammel Bye var tolv Qvarterer,
Mange staa nu ei deraf,
Saa eendeel der nu manqverer,
Og er lagt som i sin Graf:
Hvo kand uden Graad vel skue,
Skaden af GUds Vredes Lue?

FEM af HERrens egne Huse
Blev' snart i tolv Timer brændt,
Ild og Luft mand hørde suse,
Vreed var hver et Element;
Iorden Hielp ei ville bære,
Vandet skulle borte være.

Hvor er Helligdommens Renter?
Ilden gjorde lyst med dem,
Præster med GUds Huus Betienter
Iog hand jo fra Huus og Hiem.
Hvor Studenters Kost og Kammer?
Brændte borte, det er lammer!

Hvor er Professorers Gaarde?
Med Bibliothekerne?
Med Collegierne borte,
Ach! hvor Manuscripterne?
Studi-Gaard, Academiet,
Raad-Huus. Dom-Huus, Politiet?

Andre Bygninger og Gaarde,
Som sig reiste højt i Skye,
Er med hele Gader borte:
Ach Ziraten for vor Bye!
De for Branden maatte bukke,
Øde Muure staa og sukke.

Een og Tredsindstyeve Gader
Fulde ned i Steenig Stand,
Saa der skeede flere Skader,
End der vel beregnes kand;
Ilden foer som Vand af Sluse,
Borttog Sytten Hundred Huse.

SEX ret skønne Trykkerier
Løbe sammen i den Brand;
Stile, Presser stille tier!
Sagen de ei tale kand:
Ach Materier og meere!
Hvo kand Sagen rapportere?

Spande, Sprøiter, Brand Betiente
Og alting forgiæves var;
Ingen Redning var i vente,
Ilden ville gjøre bar;
Det af Branden kunde laanes,
Kunde ei for Tyven skaanes.

Først gik Huus, det stod ei længe,
Saa gik det til Næring var;
Føde, Klæder, Gods og Penge
Bort eendeel i reddet bar:
Men det var den største Jammer
Syge brændt' i Seng og Kammer.

Hospitalet* ikke glemmer
Sytten stegte paa sin Seng;
Andre miste Liv og Lemmer
Hist og her; det gik i fleng:
Ach hvor meget gik til Meene!
Vanheld kommer sielden eene.

Da nu Ilden saa husseret,
Syntes legge alting ned,
Mand at redde sig ei kiæred
Udaf bar Kleinmodighed,
Men med Bønnen eene kiæmped,
Som den Ild fra HERren dæmped.

Kongens Bøn, hans Suk og Taare
Trængte da i Himlen ind,
HERrens Præster Offer baare,
At formilde HERrens Sind:
Menigheden sit ei glemte,
Men de samtlig Suk i stemte.

Da saa samled' Suk og Bønner
Stode op i Himlens Skye,
Fra vor øde Zions Sønner,
Fra vor arme faldne Bye,
Lod GUDs Vrede sig formilde,
Da GUDs Folk sig holt saa ilde.

Konge-Husets modig Taare
Faldt da ei paa Stok og Steen,
Kongens Søn GUDs Engle baare
Paa hans Vagt for Fald og Meen,

* I de saa kaldede Hamburger Sælleboder paa Mynten.

De ved Tilsyn sig ei spared,
Dem GUDs Engle-Vagt bevared.

Deres hellig Tilsyn gavnet;
Hver Mand viiste ald sin Fliid;
Mand til Redning intet savnet,
GUD lod lykkes ald vor Iid;
Ilden, som i Luften flaved,
Faldt, som Goliat for David.

Da nu Ilden havde kæmped
Og lagt øde som en Hær,
Ildens Over-HERre dæmped
Mægtig alle Ildens Sværd,
Og GUD frelste fra den Vaade,
Naade lagde hand til Naade.

Strax lod Landsens Fromme Fader
Løbe sine Tanker om,
Ville bode alle Skader,
Fattig Folk til Hielp hand kom;
Dem, som havde hungred længe
Gav hand Øll og Brød og Penge.

Fire Hundred nogle Dage
Fri med Kongens Vogne gik;
De til Skibs som ville tage,
Ogsaa fri Geleide fik:
Hvo kand saadan Konge ligne?
Ævig HERren ham velsigne!

Landsens Moder vores Dronning
Var og naadig der udi;

Hielp hun sendte som vor Konning,
Saa der var ret Sympathie;
Det kand Geistlig, Verdslig vidne,
Fædre, Børn og Huus-Gesinde.

Kongens Huus og Konge-Stamen
Signe GUD i Ævighed!
Menigheden siger Amen!
Lad dem lev' i tusind Led!
Giv dem glade Aar og Dage
For vor megen Graad og Klage!

Ogsaa Lejlighedspoeter, som jo sjældent forsømte at besyngte Begivenheder i Kongehuset og Hændelser i Landet skrev versificerede Beretninger om den store Brand. Som Prøve paa disse yderst velmente Frembringelser trykkes her:

Kiøbenhavns Taare

Udøste

I den store og bedrøvelige Ildebrand
Som begyndte den 20 October 1728 og varede
indtil dend 22de:

Fremstillet

for

Den Fromme Landsens Fader

og

Stormægtigste *Monark*

Kong Friderich dend
Fierde,

Konge til Danmark og Norge, de
Venders og Gothers, Hertug i Slesvig,
Holsten, Stormaren, og Dytmersken, Greve udi
Oldenborg og Delmenhorst.

Udi allerdybeste Underdanighed
af een medsørgende Undersaat og
tro Forbedere

Førgen Friis.

Guds Ords ringe Tienere ved Helsinge
og Valbye Meenigheder paa
Cronborg Amt.

Kiøbenhavn, Trykt hos Ove Lynow, boende paa Vandkonsten.

Stormægtigste *Monarch* og
fromme Landsens Fader!
Det seer bedrøvet ud paa de forbrænd-
te Gader;
GUd spare Dig hos os endnu saa
mange Aar,
At Kiøbenhavn igien kand glem-
me dette Saar!

Men Ak! Hvor gik det til? Jeg kand det ej beskrive,
Med mindre at mit Blod skal kold om Hiertet blive;
Afmægtig er min Haand og Pennen falder need,
Naar jeg vil tænke paa den Tids Elendighed.

Ja Himlen var os vreed, det maa vi nok bekiende,
At Luen samme Tid begyndte der at brænde,
Just da den stærke Vind for Alvor støtte paa,
Just der, hvor Vand ej var i Hastighed at faa.

Det kiære Borgerskab, den højtbevrængte Skare,
Og de af *Levi* Børn, som der var sat i Fare,
Opsøgte sig et Skiul til Sikkerhed at faa,
Men hvor de kom og var, falt Ilden atter paa.

Som naar det store Hav vil overskylle Landet,
Og Demning bryder ud, som skulde holde Vandet,
Saa hastig var det og den røde Hane kom
Og jog saa mangen een fra Huus og Ejendom.

Forskrekkeligt at see de Gniste-fulde Vinger,
Hvorned hand sig omkring paa alle Kanter svinger

Hand fløj omsider op paa Kobber-takte Spiir (a)
Saa Byen haver mist sin Herlighed og Ziir. (b)

GUD bedre det saa sandt: De mange skønne Steder (c)
Seer nu bedrøved ud og græder med *Sanct Peder*; (d)
Hand maatte sætte sig med *Job* i Asken need,
Hand græd og hver een Taar var brændende og heed.

Vor Frue midlertid i denne Qvalm og Varme
Faldt ned paa sine Knæ, GUD maatte sig forbarme!

- (a) Vor Frue Spiir blev først oprejst i Kong *Christian* den Andens Tiid 1514, men som det siden kom til Skade, blev det atter opsat 1609 og var 100 Alen høj foruden Jernstangen, som var 14 Alen, og takt med 96 Skippd. Kobber.
- (b) 5 skønne Kirker, de mange dyrebare *Bibliotheker*, alle *Professorernes Residentzer*, Bispegaarden, som Kong *Hans* af den Oldenborgiske Stamme den anden Konge havde ladet opbygge, og *ordineret* til *Professorernes* Lejser 1512.
Vor Frue Skole, som paa Adelens og andres Bekostning var bygt 1591. Raadstuen bygt Ao 1605. samt og Kirken i det af vor aller-naadigste Konge indrettede Weisen-Huus, etc. etc.
- (c) Nemlig (1) Walkendorphs Collegium *St. Peders* Stræde, bygt 1517. og brugt til de *Carmelites* eller Hvide Brødres Closter, men 1595 har Rigens Hofmester *Christopher Walkendorph* til *Glorup* ladet det indrette til 16 *Studentere*.
1618. haver Kong *Christian* den Fierde begyndt at lade *Regentzen* bygge og indrette af *Canceler Christian Friises* Gaard til 40 *Studentere* og 2 *Professorer*. 1641, er Communitetet eller Klosteret, som Kong *Frideric* den Anden havde *funderet* 1569 og ladet opbygge af Taulverk paa Nørregade til 100 *Studentere*, efter at det var opbrændt, igien med Grundmuur opbygt af Kong *Christian* den Fierde. 1691. in *Aprili* er *Borkens Collegium* indviet, som var *funderet* til 16 *Studentere* af *Doctor Ole Bork*.
1705 er af *Etatz-Raad Eilers* Midler opbygt i Canike-Strædet et *Collegium* til 16 *Studentere*.
- (d) Fra 1537. blev *St. Peders* Kirke ej brugt til Guds Tieniste, indtil 1585. da Kong *Frideric* den Anden befalede, at der i skulle prædikes Tydsk. 1609. blev Spiiret opsat 60 Alen høj.

Hun gav det sidste Suk og saa besvimed hen,
Det bliver længe til, hun kommer sig igien. (e)

Hun faldt og hvor man seer, alt flere staar og rokker
Nu høres Sørge=Lyd af Hellig Geistes Klokker, (f)
Hielp GUD! er alles Ord med Skrig og Jammer=sang,
Og hver er bange for en større Undergang. (g)

Man kand paa Runde Taarn (h) ej Sool, ej Maane skue,
Og Stiernens Vej er skiult i Taage=blandet Lue:
Ild=Stiernen blusser op i hver en Kandt og Vraa,
Og det er fælt at see omkring i Aabenraa. (i)

Men midt i denne Nøød paa de bespændte Gader
Indfinder sig til Trøst vor fromme Landsens Fader
Den Medynk, som udaf Hans Milde Øyne saae,
Gav nok tilkiende hvad der om Hans Hierte laae.

Hand stilte deres Sorg som maatte gaa og græde,
Hand fyldte deres Haand, som havde ej at æde,

- (e) 1316. i Kong *Erich Menveds* Tid, blev vor Frue Kirke igjen opbyggt efter at den 4re Gange var afbrændt.
- (f) Sang=Klokkerne 29 i Tallet støbte 1647. 1648. 1649. sluttede deres sidste Sang med den Psalme: Vreden din afvend HERre Gud af Naade.
Anno 1469 meenis Kirken i Kong *Christian* den Førstes Tid at være *funderet*.
- (g) Indbyggerne var i stor Frygt og Hierte=Angist fordi at Vinden vendte sig paa den øfrige Part af Byen.
- (h) 1637 den 7. *Julii* haver Kong *Christian* den Fierde lagt Grundvold til *Trinitatis* Kirke. 1656 er samme Kirke udi Kong *Fridericis* den Tredies Tiid indviet. Taarnet som er 150 Fod i Høyden og 60 Fod i Bredden, blev bragt til Fuldkommenhed 1642.
- (i) 1688 den 20 April blev der begyndt med at bygge paa den *Reformerte* Kirke i Aabenraa.

GUD holdt imidlertid sin Vagt omkring Hans Slot
Og gav ham Lejlighed at gjøre meget Got.

Hand var ved Nat og Dag aarvaagen og tilstede,
Hand var et Skygge-Blad i denne sterke Hede,
Nest GUD, Hand stræbte for med største Flid og Sorg,
at Byen ej igien blev til et *Stegelborg*. (k)

Vor *Dagmor* ligesaa bevæget i Sit Hierte
Tog Deel i denne Sorg og de Betrængtes Smerte:
Hun sær bekymret kom need fra sit *Cabinet*,
Hun saae til sine Børn og har dem ej forgiæt.

Vort Haab Printz *Christian* var hos i denne Vaade,
Hand var sin Fader liig og tog sig an i Naade
De Armes Nød og Trang og den Elendighed,
Som Danmark sielden før har fristet eller veed.

Vel trykkes Land og Folk, saa længe som man lider
I Kriig og Hungers Nød, i Pest og svage Tider,
Dog kand det, før man veed, snart blive got igjen;
Men det vil sankis seent, som nu er fløyet hen.

Stormægtigste *Monark* og Fromme Landsens Fader,
Det seer bedrøvet ud paa paa de forbrændte Gader!
GUD spare Dig hos os endnu i mange Aar,
Saa kand vor Kiøbenhavn forgleme dette saar.

(k) *Stegelborg* skal have været den eeniste og allerførste Bygning som
stood hvor Slottet nu staar, og er bygt af Biscop Absolon Anno 1168.

DE Bygninger som i Aarene lige efter 1728 rejste sig paa de ryddede Brandtomter blev i de fleste Tilfælde forsynede med en Indskrift eller et Aarstal og Ejerens Navnebogstaver.

Mange af disse Mindesten sidder endnu paa deres Plads, andre er ved Ombygninger indsat i nyere Huse, atter andre er havnet i Museerne og endelig findes i et Haandskrift paa Kgl. Bibliotek Ordlyden af en Del nu vistnok helt forsvundne »Ildebrandssten«.

Her skal nu gives en Fortegnelse over disse Ildebrandsminder begyndende med de forsvundne Indskrifter.

I FREDERIKSBERGGADE STOD:

Gud give lykke og velsignelse.

O! Gud ved Din vredes ild,

Giorde Du os huus vild.

1728.

Ved Din naade og bistance

Haver vi faaet huus i stand.

1732.

Her staar en Bygning reyst,
Ved Herrens forsyns naade,
Som straffed mig saa hart,
Mens gjorde mig dog Baade.

JEHOVET.

Gud gav, Gud tog igien, Hands navn velsignet være!
Hand tog, Hand gav igien, Hands navn ske lov og ære.
Hand intet meere tog, end hvad Hands eget var
Hand doppelt meere gav, end hvad hand taget har
O! Gud, som tog og gav, giv og fremdeles lykke
At dette Huus maa staa, imens der staar et stykke
Af hele Kiøbenhavn, og imens verden staar,
Og at de, deri boe, god held og fremgang faar.

Den Gud, som tog, hand gav, hands navn velsignet være,
Thi hvad som ildens magt tilforn har kundet tære,
Er nu ved Herrens haand paa ny igien opbygt,
Og ved Hands forsyns magt skal stande uforrygt.

I VESTERGADE:

Min Rose fald og dvaled ned
Da Huuset mit det brendte,
Paa Vestergad mig det er skeed
Min Naboer det og hendte,
Paa Samme sted et hjørne blev
Af ny anlagde gade,
Der kand du see min Rose giev
med sin forgyldte blade
Kiære Læser, Du som staar,
Og beseer mig udi tiiden,
Viid, Jeg var den første gaar,
Som blev opbrendt her paa Siiden.
Effter Folket udi tiiden,
Som I seer mig Jeg nu staar
Blev Ieg første gaar paa Siden
opbygt af T: A: Nyaar.

Gud hielp min mand, og mig ved en oprigtig ven,
Som heeder: Se paa Ham, Gud lønner det igien

Af mangel paa vand i Herrens vrede
Blev Huuset opbrændt i ildens hede,
Lov ske Gud, som alting formaar,
Ved hands hielp det opbyggt staaer.

Gud sit
Konge dit
Resten mit
af sort og hvit.

I HELLIG GEISTES STRÆDE:

Gud lod see sin vredes lue,
3de aar før denne tiid,
Huus vi misted, nu kand skue
Huus igien, opbyggt med fliid.
Jeg blev i aske lagt
Ved ildens store magt,
Men Gud min beste Ven
Har reist mig op igien.

I LØVE STRÆDE:

Ved Herrens haand,
Af ilde braand,
Blev dette Huus fortæret,
Gud saa dog (dog) hen,
Til os igien,
At vi fik det i været.

I GAMMEL MYNT:

Af aske er Jeg reyst, som faldt ved ildens vaade,
Derfor prises bør først Herrens hielp og naade,
Dernæst Hands minde skal paa steenen blive ved.
Som tenkte, da det galt, paa Christenkiærlighed.

Her døren er til huuset ind,
Om Du vil huuset se,
Men lad det rinde Dig i sind,
Naar Du seer disse Stene,
At hver en steen den vidne bær
Om Guds barmhiertighed,
Som straffet først og hjalp igien
Ved sin barmhiertighed.

I FIOLSTRÆDE:

En Onstag Herrens ild begynte først at brænde
Ved Stadens Vester Port og siden meere skiende,
Mens Torsdag strax derpaa den dette huus angreb
Og mig med mange bort fra gods og grund bortdrev.
Saa Gud og tugtede Hands Navn skee ævig ære.
Som stedse vilde ey fortørnet paa os være,
Thi paa det femte Aar blev hun igjen opbygt,
Fra saadan vaadis ild, Gud lad det være trygt.

I SKINDERGADE:

Gott rif den feuer her, das solte mig verhehren,
Es legte mich auch bald in staub und asche hin.
Doch täht der Hochstes gnad dog wider zu mihr kehren,
Das Ich jetz wieder steh und aufgerichtet bin.

Her den store FALK blev brendt,
Huus og gods fortært og skiendt,
Gud har giort i dette aar
At FALK som PHENIX staar
Nu lader vi os gierne nøye
Med Herrens rige forsyns øye.

Paa Bogbinder Boppenhausens Hus:

Mit arbeids Skildt i steen er graded,
Til Guds, min Ebenezers, priis,
Som det saa vel for mig har laved,
At jeg fik Bod paa min forliis,
At hun, som faldt for ildens vaade,
Blev reyst igien paa samme stæd,
Dis [!] Boppenhausen Bog, Guds naade
Til Ære staar, som bygde med.

1728 blev denne sted af Herren i aske nedlagt,
Og nu i dette Aar er opbyggt ved Hands Magt,
Herren gav, Herren tog, Hands navn være lovet.

I COMPAGNIE STRÆDE:

Da fierde Frederik bar Krone i vor land,
Blev Jeg i bund og grund nedlagt af ildebrand
1728.

Men Gud opreiste mig og hialp min Eyermand,
At hand, som Jeg nu staar, igien sat mig i stand
1730.

Da ildens graadig Lue
Fortæret alting slet,
Har Gud mig ladet skue,
Min Gaar paa ny opset,
Hvorfore Jeg vil bede
Min Gud og Frelser sød,
Hand os ey vil tilstæde
At friste saadan nød.

I PEDER=HUITFELDTSSSTRÆDE:

Retfærdig naadig Gud, Dit navn velsignet være,
Du sendte os et bud, lod see, at Du est Herre.
Din vredis ild tog bort ald gammel Kiøbenhavn,
Os ey til nogen tort, men til vor siæle gavn,
Gaar Læser ichuns hen i Stadens Stræder, Gader,
Besee de bygninger, der nu staar smugt i rader,
Gud ene Mester er for dette store verk,
Men bruger os i sær, der nu arbeyder sterk
Kom saa, om Du vil see den Bygning, som er dreven
Af Tømmer=Mesterne, i Bogen det staar skrevet,
Det Deris sierlig huus er for 30ve og een
Deris Olderman er i sær Niels Nielsen.

P a a H u s e t:

Før Du gaar ind af denne dør
Da see hertil med glæde,
Thi nu kand Du, som iche før
Dig viste selv at redde,
Gaa ind med stor forundring, at
Gud er saa mild og naadig
Og reyser huus, hvor ilden plat
Før havde optændt graadig

Gud derfor eene takken bør
Som hielper os og andre
Og vi som Tømmer-Mestre bør
Med Svenne, som hid vandre,
For nemmeligen tage i agt
Vor Samlingers forretning,
At ræt, naar uræt bruger magt,
Af Os kand faa undsætning.
Mit raad til efterkommerne
Skal derfor være dette,
At hvis de her mon skreven see,
De aldrig vil forgiette,
Men stedse udi kiærlighed
Forrette alting trolig,
Saa skal de udi ærlighed
Borsove søt og rolig.

Niels Nielsen, Oldermænden,
1730

P a a H u s e t:

Uden Guds hielp og gunst
Forgieves er ald vor flid og kunst.
Vor arbeyd retter lidet got ud,
Uden os sendes hielp af Gud.
Frygt Gud, bed hannem om naade,
At hand altid vil Din anslag raade,

Skikke Dit levnet paa denne Ø,
Saa som Du skulde imorgen dø,
Agt tiiden, bed Gud om naade,
At Du altid kand ramme medel maade.

I KLOSTERSTRÆDE:

Paa Brøgger Laugets Hus.

Du store ildebrand,
Du store Herrens riis,
Som straffed mangen mand
Og gjorde stor forliis,
Du og har rammet mig.
Men nu igjen det staar,
Hvorfor jeg takker Dig,
Saa meget Jeg formaar.

Hvad ilden har nedlagt, Guds forsyn har oprettet.
Hvad modgang trygte need, Guds haan(d) har naadig lettet,
Mit aske falden haab staar nu opreist igien
Ved ham som var og er vor rette siæle ven.
Bliv ved O! fromme Gud, formeer hvad Du har gived,
Bliv ved at hielpe, bliv min beste deel i lived,
Giør huuset fast, at Jeg i den mit skiul kand faa,
Giør siden riig, at den din bolig blive maa.

Min første skikelse i aske maatte bukke,
Hvorfor min Eyerman væmodig maatte sukke,
Nu er Jeg reyst igien, velsigne Gud den man,
Som mig næst Guds bistance har sat igien i stand.

I HYSKENSTRÆDE:

Guds forsyn drev selv dette verk
At Jeg, som fald, star nu saa sterk
Mig skee hvad himlen vil,
Thi Gud har hiulpet hidindtil.

I LARS BJØRNSSTRÆDE:

Ved Herrens vredis ild i grund jeg fald og brend,
Da fællis skiebne var at iche vorde skaaned,
 men Gud allene Æren, som 1733
Ved sin alviise raad og magt, som verket drev,
At atter Jeg af mulm og asken opreist blev,
Han sendte nu herved sin Cherubim at vaage
Om mig, saa Jeg maa staa i mange mange aar,
Ey frøgte ildens magt, ey nogen uhels (taage?)
Men at allene Gud lov, tak, pris, ære faar.

I NØRREGADE:

Paa den tyske Kirkes Præstebolig.
Cum Augustissimus Monarcha Fridericus IV fundum cle-
mentissime donasset Ecclesiæ Petrinæ
Germanorum ædes hæ Pastorales e cinere renætæ sunt 1731.

Ieg fald ved ild 1728, opstod ved Gud 1730,
Gud lad mig aldrig faa dit Bud, mig sligt skal meer begegne.
Du bygte mig,
Bevogte mig,
Velsigne mine rigelig, dem i Din Hænder tægne.

Til ævig Minde staar
Den først opbygget gaar.

I ST. PEDERSTRÆDE:

Paa »Prinsen til Hest«.

Tillykke unge Prins

og vær velkommen her,

Den gamle Prins

blev feldt ved ildens grumme sver.

Paa Nationalmuseet og Bymuseet findes en anseelig Række »Ildebrands Sten« fra nedrevne Huse og fra Grundgravninger i de brandhærgede Kvarterer.

Først og fremmest en Sandstenstavle, som egentlig er et Brændevinsbrænderskilt men samtidigt en Mindetavle om Branden. Den har været indmuret i et Hus, som opførtes 1735 af Poul Poulsen Gjerløf og Hustru just hvor den Vaaning havde staaet, hvori Ilden opkom.

Stenen blev fundet, da man gravede Grunden ud til Hotel Bristol (nu Absalons Hus), og skænkedes til Bymuseet. Den bærer et Relief-Billede af Staden set fra Søsiden, herunder Brændevinstøj og en Dromedar, nederst Indskriften:

Stat Læser; læs; og græd, see hver en Tødel tegnet
Du seer udi mit Skildt den ganske Stad staar blegnet
Ved Ildens store magt, som iche tusind aar
Kand vinde op igien, som skeede ved det saar.
Min Formand brendte først ved en foragtet prose,
Da moxen Kiøbenhavn gik over udi il(d).
Bedrøved Læser føel, om ey din Skoe med hose
Kand føle brandens vold, Gud dømte tie nu stil.

17. P. P. G. Anno I. D. B. 35

Endvidere findes i Museet paa Raadhuset:

Et Brændevinsbrænderskilt fra det i 1910 nedrevne Hus »den norske Løve«, Landemærket 30. I Skiltet er udhugget Brændevinstøj, hvorover Løven med Krumøksen. Paa et Skriftbaand læses C. R. K. ANNO 1739. Bogstaverne betyder Carl Rudolph Klein, som opbyggede Huset efter Branden.

Et Brændevinsbrænderskilt fra det i 1907 nedrevne Hus »de tre sorte Ravne«, Gl. Mønt 16. I Skiltet ses Brændevinstøj og tre flyvende Ravne, øverst en straalende Sol og et Skriftsted, der hentyder til Elias, hvem Ravne bragte Føde. Nederst staar der ANNO 1730 I. S. S: K. A. D. Bogstaverne betyder Jesper Sørensen og Navnet paa hans Hustru.

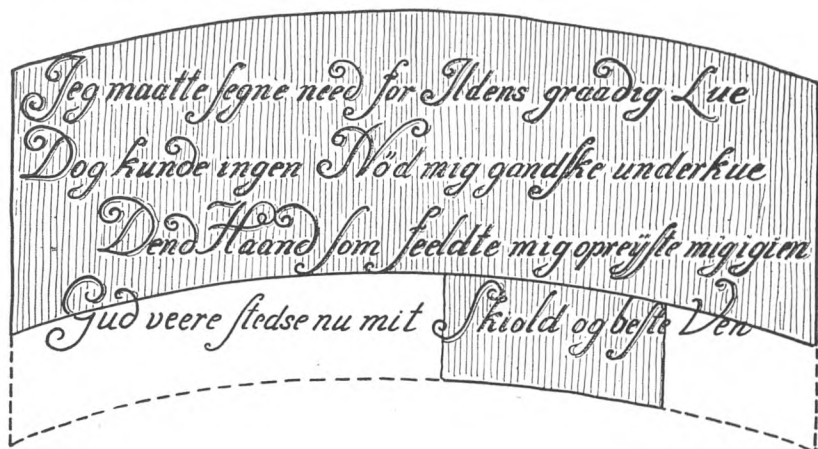
En Slutsten fra den i 1907 nedrevne Ejendom, Gl. Mønt 24. I en oval Kartusch ses Bogstaverne R. K: A. M. K. 1732. Huset blev efter Ildebranden genopført af Visiterer Rasmus Krey, det er hans og Hustrus Navnebogstaver, som er hugget i Stenen.

En Slutsten, som siges at være kommet fra det gamle Sukkerhus, Larsbjørnstræde 9. I en Kartusch ses Bogstaverne I. K. symmetrisk slyngede og Aarstallet 1729.

Paa Nationalmuseet findes Rester af en stor Tavle fra Købmagergade 9, den bærer Indskriften:

Endvidere fra samme Sted en Teglstén, hvori er hugget:
G. 1733. B: D 23 Juni.

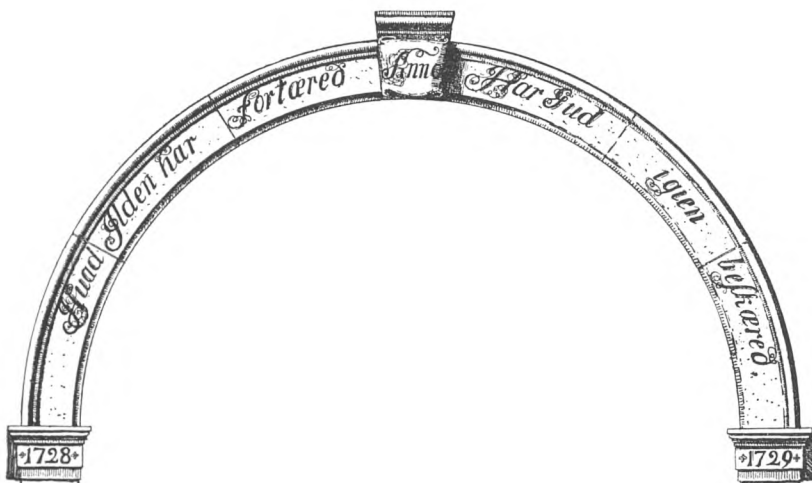

Begge Sten har siddet i det gamle Hofapotek, som opførtes efter Branden af Gottfried Becker.

Fra Vimmelskaftet, hvor nu Yorks Passage er, stammer en Portbue med Indskriften: Huad Ilden har fortæred Har Gud igien beskæred

Anno
1728—1729.

I den kgl. Mønt- og Medaillesamling findes en Sølv-Medaille slagen til Minde om Branden. Den forestiller den brændende Stad, hvorover en Engel svinger et flammende Sværd og paa Bagsiden bærer den en lang latinsk Indskrift. By-museet opbevarer en lille firkantet Metalplade, hvori er gravet:

In
Memoriam Incendii
Hafniensis
A^o 1728 d. 20. Octobr.
accensi.

Paa Taget laa jeg før
til Skiul paa Herrens Tempel
Paa Væggen henger nu
Guds vrede til et Stempel
Den Ild mig luttrede
Som Gud i vrede tendte
Da meeste Kiøbenhavn
med Kirker sex affrendte
D. 20. 21. 22. Oct. A. 1728.

De Sten, som sidder paa deres Plads i de gamle Huse, er for Størstedelen vel kendte af Københavnerne, og det tør ikke paastaas, at denne Liste er helt udtømmende, idet enkelte af Mindestenene er indsat i helt nye Huse mod Gaarden, hvor de ikke let iagttages. Men her følger hvad der er Meddelelsen bekendt:

Nybrogade 4 sidder ud til Gaden en rødlig Kalksten med et ovalt Felt, hvori er udhugget et Træ ovenover læses:

HANS BLASEN I PÆRETRÆT ANNO 1730.

Det genopførte Hus havde Navn efter et mægtigt Pæretræ, som stod foran Huset, og som endnu i 1816 omtales som en Mærkværdighed i Byen.

Nybrogade 18, Slutsten med Kartusch, hvori Bogstaverne

C · C · S · D : K · S · D : 1732

Trinitatis Kirkeplads i Bygningen ud imod Kirken er indmuret en Slutsten udhugget som et Løvehoved med Ring i Gabet, paa Skriftbaandet ses Bogstaverne:

J · L · S : C · P · D · F : A · 1729 ·

Landemærket 27 paa Facaden sidder 8 kunstfærdigt smedede Jernankre dannede som Tal og Bogstaver.

I 7 3 I
I L S G

Købmagergade 9, i den nye Ejendom er over Porten indmod Gaarden indsat en Tavle som sad i den nedrevne Bygning. Stenen bærer denne Indskrift:

SOLI DEO GLORIA
WAS VON DEM FEUR WARD VERZEHRT 1728
HAT GOTT UNS WIEDERUMB BESCHEHRTA · 1736
GOTTFRIED BECKER ·
IOHANNA HEINRICA NÖRCK

Landemærket 10 sidder en Sten over Porten ud til Gaden, den er samtidig Skilt for Niels Hansens Bagerforretning og Mindetavle om Husets Brand. Der er endnu Bageri i Gaarden, saadan som der uden Afbrydelse har været det siden Niels Hansens Tid. Stenen bærer foroven en kronet Bagerkringle og herunder en Indskrift skilt med 3 Snirkelornamenter:

WED HERRENS
WREDE FALD IEG
ANNO 1728
WED HERRENS
NAAD ER IEG REIST
ANNO 1736
Nels Hansen

Graabrødretorv 1 over Gadedøren er indmuret en omtrent kvadratisk Sten i hvert Hjørne prydet med et rundt Felt, hvori en udhuggen Blomst. Indskriften lyder:

DEN FØRSTE
STEEN
IEG HAVER LAGT
HVORFOR IEG SIGER HERN TAK
HVAD ILDEN HAR FORTÆRT
HAR GUD IGEN BESKÆRT
P. I. P.

Ao 1732

Valkendorfs-gade 11 Dørindfatning af Sandsten med rig Ornamentik og Indskriften:

HIER VERKAUFFT
MAN ALLERHAND GESCHLA
GEN GOLD UND SILBER
ANNO 1732
MELCHIOR FRIDERICH ZEISE, GOLTSCHLAGER.

Klosterstræde 1 i Neyes nye Hus er der inde imod Gaarden opsat en Sten, som fandtes ved Husets Ombygning. Paa Stenen ses to krydslagte, frugtbærende Grene og Indskriften:

GOTT ALLEIN DIE

EHRE: M · S · Z :

1731

No. 50

1780

Senere er tilføjet en Sten med:

GENOPFØRT

A. D. 1912. I. N.

I Grosserer Johan Ullstads Ejendom Compagnistræde 10 er der inde i Gaarden indmuret en lille Tavle med Indskriften:

Gud Allenne Erren

N. I. E. A. M. H. D.

1731.

St. Pederstræde 28 over Porten ind mod Gaarden i ret stor Højde er indmuret en Sten af aflang Form, den har i hvert Hjørne et rundt Felt med en udhuggen Blomst og Indskriften:

AF GUDS NAADE
ER IEG DET IEG
ER OG HANS KRAFT
HAR IKE VERT FORGLÆVES
PAA MIG. 1 COR: 15 CAP. 10 V.

Staar nu stille og Beskuer
Nu mit hus opbygget staar.
Som blev brend af Ildensluer
her var siste hus og gaar

Anno 1728

Nu vil ieg hermed bevise
at det er guds forsynsmagt
vi ham altid derfor prise
Som vil have eder i agt.

Anno 1735.

Anden gang
afbrend 1795
opbygget 1797.

Paa Kommunitetsbygningen er der paa Muren ind imod
Universitetsgaarden indmuret to Tavler af hvilke den ene
bærer denne Indskrift:

ANNA MDCCXXVIII 21 OCTOBRIS
I DEN KIØBENHAVN ALMINDELIG OVERGANG
NE STORE ILDEBRAND AFBRENTE IGIEN DET
KONGELIGE COMMVNITET SAA VEL SOM
REGENTSEN
HVILKE BEGGE AF COMMVNITETETS INDKOM
STER OG DERES FORBEDRING
IGIEN BLEVE OPBYGGEDE ANNO MDCCXXX
DIRECTORIBVS
CHRISTIANO WORMIO SIÆL : EPISC :
IOH : BARTHOLINO SS : THEOL : D :
IOH : STEENBVCHIO ET
SEVERINO LITRVPIO CONFESSION : REGIO
VT POTE TVNC TEMPORIS THEOLOGIÆ PROFES
SORIBVS
OECONOMO
ERASMO BYSING S : R : M : CONCIL : IVSTITI
VT ET CONSVLE HAVNIENSI
ANNO OFFICII EIVS
XXXIII

I Frederiksberggade 28 sad indtil fornylig en meget smukt udhugget Sten indmuret mod Gaarden, den er nu flyttet ind i et nyindrettet Butikslokale i samme Ejendom. Stenen bærer Indskriften:

Eben-Etzer

Guds Forsyn drev selv dette Verk
At jeg som føldt 1728 staar nu saa sterk 1731
Mig ske i alt, hvad Himlen vil
Thi Gud har hiulpen hid indtil.

HANS RANTRUM
IOHANNE · DANXST

Ved Ombygningen i 1927 blev en lille Indskrift-Sten med:

Opsat efter den Anden
Store Ildebrand 1795 af
I. Bech. senior

ødelagt og smidt bort med Bygherrens Vidende.

Eben & Etzer

Guds Forsyn drev selv dette Værk
At jeg som soldt 1726 stoor nu saa sterk 1731
Mig ske i alt, hvad Himlen vil
Thi Gud har hiulpen hid indtil .

HANS RANTRUM
JOHANNE DANXST

Skindergade 8 over Porten mod Gaarden en Slutsten, i
en Kartusch læses:

NHS. MOD
O HARE
HIELP NU OG
I NØED OG GIV
OS HAER VAART
DAGLIG BRØD
1733

Niels Hemmingsensgade 32 over Porten mod Gaden en
Slutsten med Navnene:

CHRISTOPHER
KLOG.
ANNA IENS
DATTER

Inde i Gaarden er indmuret en lignende Sten, som ser
ud til at være kopieret efter en ældre. Den bærer Ind-
skriften:

SKIØNDT
OFTE MED
BESVÆRLIGHED
VI LAND OG VAND
MAAE PLØYE
KAND VI DOG SEE
VELSIGNELSE
VED HERRENS
FORSYNS
ØYE

I Jac. Olsens Ejendom paa Amagertorv findes en paa
Trælister malet Indskrift c. 10 Meter lang. Den lyder:

Guds Vredes ild var saa
Ieg maatte Bort paa døren
Med Ene Hustrue gaee
og tage med sex Børn
Men see den gode Gud
Hialp At vi kom til Bage
den ²⁸ — saa vi med Christi Brud
dato
Ham takke maae vor dage.

Lov skee Gud i det Høie,
som det saa monne føie
A° 1728 d. 21 October.
Vi kom paa Charlottenborg
til forbi var voris Sorg.

»Endnu staaer denne Boelig som et Mindesmærke paa
Herrens Frelse da Luerne atter ødelagde Staden den 5te 6te
og 7de Juni 1795. Herren gjorde sine Barmhjertigheder store
mod Børnene saavel som Fædrene.

Hans Navn være lovet.«

